

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ในการสอนสอดแทรกในห้องเรียน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในด้าน

1. ค่านิยม
2. ขนบธรรมเนียมประเพณี
3. แบบแผนการดำเนินชีวิต
4. ความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับสิ่งแวดล้อม
5. ประวัติศาสตร์
6. ความเป็นพลเมืองดี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนกรมสามัญ ในเขตการศึกษา 6 โดยสุ่มแบบแบ่งชั้นหลายขั้นตอน (Multi-Stage Stratified) ได้จำนวนครูที่เป็นประชากรทั้งสิ้น 54 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ระดับชั้นที่ทำการสอน และรายวิชาที่สอน

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับวิธีการใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านในการเรียนการสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 การนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในการวางแผน
การสอนในห้องเรียนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ด้านที่ 2 การนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในการสอนใน
ห้องเรียน และจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับการสอน

1. ค่านิยม
2. ขนบธรรมเนียมประเพณี
3. แบบแผนการดำเนินชีวิต
4. ความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับสิ่งแวดล้อม
5. ประวัติศาสตร์
6. ความเป็นพลเมืองดี

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจพิจารณา ความตรง
ของเนื้อหา (Content Validity) ความครอบคลุมของคำถาม ความชัดเจนของภาษาแต่ละข้อความ
แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบ ความตรงของเนื้อหา และให้ข้อเสนอ
แนะเพื่อแก้ไขให้ดีขึ้น โดยยึดเกณฑ์จากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน จาก 3 ท่าน แล้วนำ
ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาแก้ไขปรับปรุง แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out)
กับครูสังคมศึกษาในโรงเรียนวัดสิงห์ และโรงเรียนสตรีพรทิวา จังหวัดชัยนาท จำนวน 15 คน ซึ่ง
เป็นครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 ที่มีใช้ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย
ครั้งนี้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง
ประชากร จำนวน 54 คน แล้วนำแจกแจงความถี่วิเคราะห์หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูป
ตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 41-45 ปี
วุฒิการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด ระดับการสอนสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษา
ตอนปลายในสัดส่วนเท่ากัน รายวิชาที่สอนสอนในรายวิชาบังคับมากที่สุด

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษา
ของครูสังคมศึกษาจากการสัมภาษณ์

จากผลการวิจัย พบการนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในการสอนของครูตั้งคมศึกษา
ดังนี้

2.1 การนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในการวางแผนการสอนตั้งคมศึกษาในห้อง
เรียนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่าครูตั้งคมศึกษาทุกคนใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านในการ
วางแผนการสอน โดยการเตรียมตัวจะศึกษาจากเอกสารหลักสูตรมากที่สุด รองลงมาได้แก่
การศึกษาความสอดคล้องของวัฒนธรรมพื้นบ้านกับเนื้อหาวิชา

การกำหนดเกณฑ์การเลือกวัฒนธรรมพื้นบ้านในการสอน ส่วนใหญ่ครูตั้งคม
ศึกษามีวิธีการกำหนดโดยเลือกให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะสอนมากที่สุด รองลงมา
ได้แก่ เลือกให้ตรงกับเนื้อหาในบทเรียน สำหรับวัฒนธรรมพื้นบ้านที่นำมาใช้ในการวางแผน
การสอน ครูตั้งคมศึกษาส่วนใหญ่ใช้ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา มากที่สุด
รองลงมาได้แก่ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิชาการ ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านศิลปกรรมและ
โบราณคดี และด้านการละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจตามลำดับ

การกำหนดวัตถุประสงค์ในการนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในการสอน
ส่วนใหญ่กำหนดเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านมากที่สุด รองลงมา
ได้แก่ เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามประเพณี เกิดค่านิยมความรักและความผูกพันกับ
ท้องถิ่น และตระหนักในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน ตามลำดับ

การใช้กระบวนการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูตั้งคม
ศึกษาส่วนใหญ่ใช้กระบวนการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กได้เกิดการ
เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน สำหรับกระบวนการที่ใช้ ครูตั้งคมศึกษาใช้กระบวนการเรียนรู้
ความรู้ความเข้าใจมากที่สุด รองลงมาได้แก่กระบวนการสร้างค่านิยม กระบวนการสร้างความ
ตระหนัก ตามลำดับ

2.2 การนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในการเรียนการสอนในห้องเรียนและการจัด
กิจกรรมเสริมหลักสูตร มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 การสอนค่านิยม เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าครูตั้งคมศึกษาส่วนใหญ่
ใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านทุกด้านในการสอน เมื่อพิจารณาโดยละเอียดปรากฏว่าวัฒนธรรม
พื้นบ้านที่ครูตั้งคมศึกษานำมาใช้ใน การสอนมากที่สุดคือ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อ
และศาสนา เกี่ยวกับประเพณีชีวิต ใช้ประเพณีการบวชมากที่สุด รองลงมาได้แก่ประเพณี

การแต่งงาน เกี่ยวกับประเพณีสังคมครูสังคมศึกษาใช้ประเพณีวันมาฆบูชามากที่สุด รองลงมา ได้แก่ประเพณีวันวิสาขบูชา ประเพณีวันเข้าพรรษา ประเพณีวันออกพรรษา ประเพณีวันลอยกระทง ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีวันสารท ประเพณีกวนข้าวทิพย์ และประเพณีกำฟ้า ตามลำดับ สำหรับวิธีการสอนในห้องเรียนครูสังคมศึกษาใช้วิธีการอภิปรายทั้งหมด ส่วนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรใช้วิธีการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมและจัดนิทรรศการเป็นส่วนใหญ่

2.2.2 การสอนขนบธรรมเนียมประเพณี เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า ครูสังคมศึกษาใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนา และด้านการละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจในการสอน เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วปรากฏว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนา เกี่ยวกับประเพณีชีวิต ครูสังคมศึกษาใช้ประเพณีการบวชและประเพณีการแต่งงานมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ประเพณีการตาย และประเพณีการเกิดตามลำดับ เกี่ยวกับประเพณีสังคม ครูสังคมศึกษาใช้ประเพณีวันเข้าพรรษามากที่สุด รองลงมาได้แก่ประเพณีวันวิสาขบูชา ประเพณีวันมาฆบูชา ประเพณีวันลอยกระทง และประเพณีวันสงกรานต์ ตามลำดับ สำหรับวิธีการสอนในห้องเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการอภิปราย ส่วนวิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรใช้วิธีการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม จัดนิทรรศการ และจัดทำเอกสารเผยแพร่ตามลำดับ

2.2.3 การสอนแบบแผนการดำเนินชีวิต เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า ครูสังคมศึกษาใช้วัฒนธรรมพื้นบ้าน ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนา ด้านการละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิชาการ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วปรากฏว่า ครูสังคมศึกษาใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนา มากที่สุด โดยเกี่ยวกับประเพณีชีวิต ครูสังคมศึกษาใช้ประเพณีการบวชมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการเกิด และประเพณีการตาย ตามลำดับ เกี่ยวกับประเพณีสังคม ครูสังคมศึกษาใช้ประเพณีวันเข้าพรรษามากที่สุด รองลงมาได้แก่ประเพณีวันวิสาขบูชา ประเพณีวันออกพรรษา ประเพณีวันลอยกระทง ประเพณีวันมาฆบูชา และประเพณีวันสงกรานต์ ตามลำดับ สำหรับวิธีการสอนใช้วิธีการอภิปรายและการวิเคราะห์เป็นส่วนใหญ่ ส่วนวิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรใช้วิธีการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม จัดนิทรรศการ และจัดทำเอกสารเผยแพร่ ตามลำดับ

2.2.4 การสอนความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า ครูตั้งคมศึกษาใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านทุกด้านในการสอน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วปรากฏว่า ครูตั้งคมศึกษาใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนา มากที่สุด โดยเกี่ยวข้องกับประเพณีชีวิต ครูตั้งคมศึกษาใช้ประเพณีการบวชมากที่สุด รองลงมาได้แก่ประเพณีการแต่งงาน และประเพณีการตาย ตามลำดับ เกี่ยวกับประเพณีตั้งคม ครูตั้งคมศึกษาใช้ประเพณีวันมาฆบูชา ประเพณีวันวิสาขบูชา ประเพณีวันเข้าพรรษา ประเพณีวันออกพรรษา มากที่สุด รองลงมาได้แก่ประเพณีวันลอยกระทง และประเพณี วันสงกรานต์ ตามลำดับ สำหรับวิธีการสอนใช้การอภิปรายเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ใช้วิธีการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด

2.2.5 การสอนประวัติศาสตร์ เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า ครูตั้งคมศึกษาใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี และด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิชาการในการสอน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วปรากฏว่า ครูตั้งคมศึกษาใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านด้านศิลปกรรมและโบราณคดีมากที่สุด เกี่ยวกับศิลปกรรมใช้ปฏิมากรรมมากที่สุด รองลงมาได้แก่จิตรกรรม สถาปัตยกรรม และศิลปกรรม ตามลำดับ เกี่ยวกับโบราณคดี ใช้โบราณวัตถุมากที่สุด รองลงมาได้แก่ โบราณสถาน และชุมชนโบราณ ตามลำดับ สำหรับวิธีการสอนที่ใช้มากที่สุดคือวิธีการอภิปรายและวิธีการวิเคราะห์ในระดับที่ใกล้เคียงกัน ส่วนวิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรครูตั้งคมศึกษาใช้วิธีการจัดทัศนศึกษามากที่สุด

2.2.6 การสอนความเป็นพลเมืองดี เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า ครูตั้งคมศึกษาใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านการละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิชาการในการสอน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วปรากฏว่าครูตั้งคมศึกษาใช้วัฒนธรรมพื้นบ้าน ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนา มากที่สุด โดยเกี่ยวข้องกับประเพณีชีวิต ครูตั้งคมศึกษาใช้ประเพณีการบวชมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการเกิด และประเพณีการตาย ตามลำดับ เกี่ยวกับประเพณีตั้งคม ครูตั้งคมศึกษาใช้ประเพณีวันมาฆบูชา มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ประเพณีวันวิสาขบูชา ประเพณีวันเข้าพรรษา ประเพณีวันออกพรรษา ประเพณีวันลอยกระทง ประเพณีวันสารท และประเพณีวันสงกรานต์ ตามลำดับ สำหรับวิธีการสอนใช้วิธีการอภิปรายเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรใช้วิธีการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย เกี่ยวกับการนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในการสอนสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในการวางแผนการสอนสังคมศึกษาในห้องเรียน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จากผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษาทุกคนใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านในการวางแผนการสอน โดยการเตรียมตัวจะศึกษาจากเอกสารหลักสูตรและการจัดกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่ ครูสังคมศึกษาควร ได้อธิบายปฏิบัติเป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากทุกรายวิชาต้องเตรียมการสอนจากเอกสารหลักสูตรและจากคำอธิบายรายวิชา ซึ่งใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับรายวิชาที่จะสอนมากที่สุด

ด้านการกำหนดเกณฑ์การเลือกวัฒนธรรมพื้นบ้านในการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่จะใช้วิธีการเลือกให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะสอน และตรงกับเนื้อหาในบทเรียนมากที่สุด ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวสอดคล้องกับที่สุมิตร คุณากร (2523) ได้กล่าวไว้ว่าเมื่อทราบแล้วว่าต้องการมุ่งให้เกิดผลเช่นไรต่อผู้เรียน ผู้เลือกก็ควรเน้นเนื้อหาที่มีลักษณะสนองความมุ่งหมายนั้น ซึ่งวิธีการนี้ก็ถือได้ว่าถูกต้องกับระบบการวางแผนการสอนในแต่ละรายวิชา

ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ในการนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่กำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน สามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามประเพณี เกิดค่านิยม ความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นและตระหนักในการอนุรักษ์ และส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับหน้าที่ ของครู สังคมศึกษาที่ ต้องสอนให้ เห็นถึงความสำคัญและคุณค่า ของวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเป็นพื้นฐานก่อนที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมไทย และธนุ บุญยรัตพันธุ์ (2531) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมพื้นบ้านในด้านสังคมว่า ทำให้เกิดความรัก ห่วงแทน ภาวภูมิใจในท้องถิ่นของคนดังนั้นการกำหนดวัตถุประสงค์ ดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เพราะการสอนวัฒนธรรมไทยเป็นการสอนค่านิยม และปลูกจิตสำนึก ให้แก่นักเรียนโดยตรง

ด้านการจัดการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ครูตั้งคมศึกษาใช้กระบวนการเรียนรู้ความรู้ความเข้าใจเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ากระบวนการดังกล่าวยังเป็นกระบวนการที่เน้นในเรื่องของความรู้ ความจำ แต่ครูตั้งคมศึกษาก็ยังใช้อีกหลายวิธีการ คือ กระบวนการสร้างค่านิยม กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้างความคิดสร้างสรรค์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น และกระบวนการสร้างความคิดรวบยอดตามลำดับ ซึ่งแต่ละวิธีมีลักษณะ มีความมุ่งหมาย ขั้นตอน ข้อดี ข้อจำกัด และวิธีการนำไปใช้ต่างกัน ในการสอนวัฒนธรรมพื้นบ้านในวิชาสังคมศึกษานั้น กระบวนการสร้างความคิดรวบยอดครูจำเป็นต้องสอนเพื่อเป็นพื้นฐานให้นักเรียนต่อไป นอกจากนี้ครูผู้สอนควรเลือกใช้กระบวนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน เนื้อหาของบทเรียน ความสามารถ ความสนใจ วัย และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของการเรียน โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และวัตถุประสงค์ของรายวิชาเป็นหลัก

ด้านการวางแผนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ครูตั้งคมศึกษาใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา ในการวางแผนการสอนมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าที่เป็นเช่นนี้เพราะวัฒนธรรมพื้นบ้านดังกล่าวมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งสอดคล้องอยู่ในหนังสือเรียนส่วนใหญ่อยู่แล้ว จึงง่ายและสะดวกต่อการที่ครูตั้งคมศึกษา จะนำมาใช้ในการวางแผนการสอน นอกจากนี้วัฒนธรรมพื้นบ้านดังกล่าวยังมีความจำเป็นที่จะต้องนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตอีกด้วย

2. การนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในการเรียนการสอนในห้องเรียนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จากผลการวิจัยพบว่าครูตั้งคมศึกษานำวัฒนธรรมพื้นบ้านทุกด้านไปใช้ในการสอนค่านิยมขนบธรรมเนียมประเพณี แบบแผนการดำเนินชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับสิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์ และความเป็นพลเมืองดี แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า

2.1 การสอนค่านิยม

จากผลการวิจัยพบว่า ครูตั้งคมศึกษาส่วนใหญ่ใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนา ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ และด้านภาษาและวรรณกรรม ในการสอนค่านิยม และเป็นส่วนน้อยที่ใช้วัฒนธรรมพื้นบ้าน ด้านการละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ ทั้งนี้เพราะว่าวัฒนธรรมพื้นบ้านด้านประเพณี ความเชื่อ และศาสนา เป็นสิ่งที่สำคัญที่จะนำไปสู่การสอนค่านิยมได้อย่างดี

ด้านวิธีการจัดกิจกรรมในห้องเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ครูตั้งคัมศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการอภิปราย ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โอธิน สุริยพงศ์ (2532) ที่พบว่าวิธีสอนที่ครูส่วนใหญ่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ การบรรยาย การอภิปราย และการให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เพราะการให้นักเรียนได้อภิปรายจะเป็นวิธีหนึ่ง ที่ช่วยให้เกิดความกระตือรือร้นและเกิดค่านิยมที่ดีได้

ด้านวิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่า ครูตั้งคัมศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมและจัดทัศนศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2525) ที่ได้เสนอแนะวิธีการสอนค่านิยมในโรงเรียนไว้ว่า การนำไปทัศนศึกษานอกสถานที่เป็นการกระตุ้นค่านิยมที่ดียิ่ง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเห็นว่าการปฏิบัติดังกล่าวจะสามารถทำให้นักเรียนเกิดความรัก ความหวงแหน และภาคภูมิใจในห้องถิ่นของตนมากยิ่งขึ้น เพราะเน้นประสบการณ์ตรง

2.2 การสอนขนบธรรมเนียมประเพณี

จากผลการวิจัยพบว่า ครูตั้งคัมศึกษาส่วนใหญ่ใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนา และด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ ในการสอนมากกว่า ด้านการละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวัฒนธรรมพื้นบ้านด้านดังกล่าวไม่มีเนื้อหาอยู่ในหนังสือเรียนและมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาทำให้สามารถนำไปใช้ในการสอนได้ยาก

ด้านวิธีการจัดกิจกรรมในห้องเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ครูตั้งคัมศึกษาใช้การอภิปรายในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่ามีครูตั้งคัมศึกษาบางส่วนนำวัฒนธรรมพื้นบ้านด้านการละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจมาใช้ในการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองในการจัดกิจกรรมซึ่งตามสภาพความเป็นจริงครูตั้งคัมศึกษาน่าจะใช้บทบาทสมมุติด้วย ทั้งนี้เพราะการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติเป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้แสดงออกทั้งทางด้านความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมของผู้แสดงเพื่อเป็นฐานในการให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียนซึ่งเหมาะสำหรับการสอนวัฒนธรรมพื้นบ้านดังกล่าว สำหรับการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองนั้นเป็นการสอนที่มุ่งจะให้นักเรียนได้คิดแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ เพื่อที่จะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในชีวิตจริงได้

ด้านวิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่า ครูตั้งคัมศึกษาใช้วิธีการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมและทัศนศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่เหมาะสม เพราะการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมและทัศนศึกษาเป็นการลงมือปฏิบัติและได้มีประสบการณ์ด้วยตนเองซึ่งจะทำให้เกิดค่านิยมที่ดีได้

2.3 การสอนแบบแผนการดำเนินชีวิต

จากผลการวิจัยพบว่าครูตั้งคัมศึกษานำวัฒนธรรมพื้นบ้านด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนา ไปใช้ในการสอนมากที่สุด ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากวัฒนธรรมพื้นบ้านด้านดังกล่าวเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น ดังที่ สุภางค์ จันทวานิช (2527) ได้อธิบายไว้ว่า วัฒนธรรมพื้นบ้านมีเนื้อหาที่เป็นแบบแผนพฤติกรรม ค่านิยม และศีลธรรมอันดีงามของสังคม เป็นเครื่องควบคุมสังคม เพราะไม่เพียงแต่บอกเล่าว่าอะไรดีงามถูกต้องในสังคมเท่านั้น แต่จะมีอำนาจบังคับให้เหนือผู้เบี่ยงเบนไปจากความดีงามถูกต้อง การเตือนใจผู้ที่ทำให้ผิดเป็นเครื่องเสริมความมั่นคงให้แก่ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือสร้างความชอบธรรมให้แก่สถาบันสังคม ทำให้สมาชิกหมดความสงสัยในแนวประพฤติปฏิบัติที่ทำการงานเป็นประเพณี อีกด้วย

ด้านวิธีการจัดกิจกรรมในห้องเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ครูตั้งคัมศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการอภิปรายในการสอน และมีส่วนน้อยที่ใช้วิธีการฉายสไลด์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูตั้งคัมศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทนอจิดค์ โกมลวาท (2536) ที่พบว่าโรงเรียนขาดแคลนสื่อบางชนิด เช่น วิทยุทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ และซีโนรส สุภาดิธ (2529) ที่พบว่า โรงเรียนขาดแคลนสื่อการสอนด้านทัศนศึกษา เช่น สไลด์ เทป ภาพยนตร์ ครูส่วนใหญ่จึงใช้วิธีการสอนแบบอภิปรายแทน ซึ่งวิธีการดังกล่าวก็อาจทำให้นักเรียนเกิดค่านิยมในการดำเนินชีวิตที่ดีได้ เช่นเดียวกัน เพราะการอภิปรายจะทำให้ผู้เรียนได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดที่หลากหลายเกิดการวิเคราะห์ และอาจนำมาปรับให้เหมาะสมกับตนเองได้

ด้านวิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่าครูตั้งคัมศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทนอจิดค์ โกมลวาท (2536) ที่พบว่า ครูตั้งคัมศึกษาส่วนใหญ่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกห้องเรียนด้วยการให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในท้องถิ่น นอกจากนี้จากการวิจัยของสมควร สุขคา (2534) ยังพบว่า ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาในท้องถิ่น และครู-อาจารย์ เสนอแนะให้จัดกิจกรรมเนื่องในวันประเพณีต่าง ๆ ซึ่งทำให้เห็นชัดเจนว่าครูมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่ฝึกทักษะการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น เพราะกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ ระหว่างวัยของบุคคล

โดยมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับสถาบันต่าง ๆ ในท้องถิ่น ประกอบกันเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนจะได้รับจากประสบการณ์ตรงเพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้

2.4 การสอนความสัมพันธระหว่างประชากรกับสิ่งแวดล้อม

จากผลการวิจัยพบว่า ครูตั้งคมศึกษานำวัฒนธรรมพื้นบ้านด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนา ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการมาใช้ในการสอนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการปฏิบัติดังกล่าวเป็นสิ่งที่เหมาะสม เพราะการศึกษาเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจความสัมพันธระหว่างประชากรกับสิ่งแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้น

ด้านวิธีการจัดกิจกรรมการสอนในห้องเรียน จากผลการวิจัยพบว่าครูตั้งคมศึกษาใช้วิธีการอภิปรายมากที่สุด รองลงมาได้แก่การวิเคราะห์ กรณีศึกษา การแก้ปัญหา การฉายสไลด์ สถานการณ์จำลอง และเชิญวิทยากรมาถามคำถาม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าครูผู้สอนควรใช้วิธีการสอนหลาย ๆ แบบ เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความตระหนัก รู้จักการแก้ปัญหา ได้รับประสบการณ์ตรง แต่การที่ครูผู้สอนใช้วิธีการอภิปรายในการสอนมากที่สุด อาจจะเนื่องมาจากเป็นวิธีการที่นักเรียนคุ้นเคย และเป็นวิธีการสอนที่ได้ผลดี

ด้านวิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่าครูตั้งคมศึกษานำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นส่วนน้อย โดยวิธีการที่ใช้จะนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม และทัศนศึกษา มากที่สุดซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการจัดกิจกรรมดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ได้ไปใช้ในการอภิปรายในชั้นเรียน และตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

2.5 การนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในการสอนประวัติศาสตร์

จากผลการวิจัยพบว่า ในการสอนประวัติศาสตร์ ครูตั้งคมศึกษานำวัฒนธรรมพื้นบ้านด้านศิลปกรรมและโบราณคดี ด้านภาษาและวรรณกรรม และด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ ไปใช้ในการสอนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุกวงค์ จันทวานิช (2527) ที่กล่าวว่าวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นเรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ และประเทือง คล้ายสุบรรณ์ (2531) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมพื้นบ้านไว้ว่า วัฒนธรรมพื้นบ้านให้ประโยชน์ในการศึกษาระดับความเจริญของมนุษย์ในแง่ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และความเกี่ยวข้องกับวิชาอื่น ๆ

ด้านวิธีการจัดกิจกรรมในห้องเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษาใช้วิธีการอภิปรายเป็นส่วนใหญ่ และใช้วิธีการอื่น ๆ เป็นส่วนน้อย โดยเฉพาะการเชิญวิทยากรมาบรรยาย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการดังกล่าวเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากข้อจำกัดของเวลา และงบประมาณ ดังเช่นผลการวิจัยของ ภิญโญ ดันพิทยคุปต์ (2515) ที่พบว่าสิ่งที่เป็นอุปสรรคในการเชิญวิทยากรมาบรรยายมากที่สุดของครูทุกคน คือค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากร และชั่วโมงพิเศษเพื่อหึงคำบรรยาย

ด้านวิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษานำไปใช้เป็นส่วนน้อย โดยวิธีการที่ใช้มากที่สุดคือการจัดทัศนศึกษา ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ สิริวรรณ สุวรรณอากาศ (2517) ที่กล่าวว่าการจัดทัศนศึกษา นอกสถานที่ การพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ที่เกี่ยวข้อง ทางประวัติศาสตร์ไทยจะช่วยให้ นักเรียนเห็นภาพทงน และเข้าใจบทเรียนที่ตนเรียนมากขึ้น ทั้งยังเป็นการจัดประสบการณ์โดยตรงแก่นักเรียนด้วย

2.6 การสอนความเป็นพลเมืองดี

จากผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษานำวัฒนธรรมพื้นบ้านด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และศาสนา และด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ ไปใช้ในการสอนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับความสำคัญของวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ ธนู บุญรอดพันธุ์ (2531) ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมพื้นบ้านสามารถใช้ในการศึกษาอบรม สร้างสรรค์วินัย คุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้มีพฤติกรรมเป็นที่พึงประสงค์ของสังคมในท้องถิ่น

ด้านวิธีการจัดกิจกรรมในห้องเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ใช้วิธีการอภิปรายมากที่สุด ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าครูสังคมศึกษานำวิธีการนี้ศึกษาใช้ในการสอนเรื่องค่านิยมเป็นส่วนน้อย ซึ่งในการสอนความเป็นพลเมืองดีนั้นครูสังคมศึกษานำจะใช้มากที่สุด ทั้งนี้เพราะช่วยให้นักเรียนได้เห็นแบบอย่างที่ดี ได้มีการประเมิน และสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ด้านวิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่าใช้วิธีการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ ทาวิชัย วิชาวุฒิกุล (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่าความร่วมมือกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันสำคัญทางศาสนา วันที่ระลึกถึงบุคคลผู้ได้บำเพ็ญประโยชน์แก่ประเทศชาติ วันเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นต้น เพื่อให้

เห็นความสำคัญ ระลึกถึงคุณความดีของผู้ได้กระทำ และได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นในฐานะ พลเมืองคนหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

1. ครูผู้สอน ควรเข้าร่วมการอบรม การประชุมทางวิชาการ ค้นคว้าความรู้ เทคนิค การสอน และเทคโนโลยีสมัยใหม่ของการศึกษาพัฒนาการนำวัฒนธรรมพื้นบ้านมาใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ นักเรียนมีความสนใจต่อการเรียนเพิ่มมากขึ้น
2. ครูผู้สอน ควรสำรวจ และรวบรวมเรื่องราวของวัฒนธรรมพื้นบ้านภายในท้องถิ่น และมีการวางแผนในการใช้ให้เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน
3. ครูผู้สอน ควรใช้เทคนิคการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ เช่น กระบวนการ สืบสอบ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด เป็นต้น เพื่อฝึกทักษะการทำงาน อย่างเป็นระบบ ฝึกทักษะและประสบการณ์ในการค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์ สรุปและนำเสนอ ความรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผลและมีประสิทธิภาพ
4. ครูผู้สอน ควรตระหนัก และเห็นความสำคัญในการใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรม พื้นบ้าน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นวิธีแก้ปัญหา และฝึกประสบการณ์ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อหารูปแบบการนำวัฒนธรรมพื้นบ้าน ไปใช้ในการเรียนการสอน สังกศศึกษา ที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง ความต้องการ และความจำเป็นของท้องถิ่น ประกอบกับความเหมาะสมกับวัย และประสบการณ์ของนักเรียน
2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาเจตคติ และพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน